

EVANGHELIA IUBIRII

Inapoi, la Cristos!

„Intuiția morală” după Guyau și Rathenau

În două numere trecute ale „Adeverului Literar”, s'a analizat criza spirituală a vremii și am schițat leacul moral pe care-l propune această nouă evanghelie a omeneșului care e opera filosofică a lui Waltherrathenau.

Cuza societății umane, după prăbușirea războiului asasin al întregii civilizații capitaliste, nu e cum se crede, numai o rușină a ordinii material. Dărâmarea construcției economice a lumii, care se părea așa de inebulabilă — deși nu prin puterea ei însăși, ci puțin prin echilibrul forțelor amice și contrarii ce o înconjurau — a chemat în special atenția însuși suferind. Și prin acel proces psihologic elementar care face ca bolnavul să sufere mai tare de rana văzută decât de cea care îl se ascunde în sângerii și în carne, societatea umană își fixează ochii în geroș și și duce mâinile tremurătoare către ceea ce e aparent din boala ei, adică și mortală. Anarhia materială — economică sau politică — a lumii e ceea ce doare mai tare, dar nu e ceea ce amenință mai grav umanitatea.

Și, dacă asistăm la falimentul exasperat al tuturor soluțiilor și tuturor sistemelor curative ce s'au propus, e fiindcă suferința societății umane a fost privită neadecvat, numai într-o latură și numai în ceea ce e doar efectul răului ascuns. Pentru a rămâne în comparația noastră, vom spune că s'a săvârșit greșita pe care ar comite-o medicul care ar fi preocupat să vindece manifestările unei boli, fără a ataca însăși sursa maladiei...

Suferința umanității nu e, cum cred condouătorii ei politici și administratorii formelor sociabilității, numai din ordin material. Pentru aceea, toate soluțiile și toate remediile se dovedesc, una după alta, infructuoase. Criza vremii acesteia e înainte de toate de ordin moral.

Mintea lui Waltherrathenau a văzut-o și a strigat-o cu puterea unui adevărat proroc. E o criză a sufletului. N'o putem analiza și nu-l putem căuta leacurile decât pe căile sufletului. Cine crede că suferința societății contemporane se mărginește doar la insuficiența producției, la îngreunarea schimbului și la imprecizia politicii internaționale, comite o eroare de judecată, bine catalogată chiar în logica cea nouă a raționamentului viu: e luarea părții drept întreg, e banala confuzie a efectului cu cauza. E sursa cunoscută a tuturor erorilor cari fac, în special, istoria vieții sociale a omului.

În haosul zilelor noastre triste se întâlnesc într-o sângeroasă și tragică înfrățire toate controversele vechilor și noilor sisteme. Se întâlnesc în înfrățirea falimentului comun. Tradiționalism, conservatorism, militarism, clericalism, socialism, anarhism, liberalism, — toate vin să-și depună armele și sloganele frânte pe rugul timpului în care arde fără flăcără, dar cu fum înecător, tot capitalul învâlt al vechilor noastre iluzii...

De ce această unanimă înfrângere a tuturor sprijinurilor ce ne inventasem, a tuturor speranțelor ce ne-au suras atâtea? Răspunde Rathenau: fiindcă toate doctrinele ce se propunau ca diriguitor ale civilizației normale sau ca leacuri ale unor prăbușiri inevitabile, comiteau o greșală comună: puseau de-a totă considerația materială și formală a rostului individului și a trebuințelor sociale. S'a neglijat ceea ce era esențial și decisiv: sufletul.

Iată motivul pentru care, deși ne socoteam aprovizionaji în ajunul marelui catastrofe, cu un depozit imens de îndreptări și posibilități, ne-a făcut ca — odată consumată catastrofa — să ne dăm seamă că n'aveam nimic, că suntem cu mâinile goale...

Societatea capitalistă, ca și cea lăgăduită socialistă, se bizuiau pe același splendid și temerară eroare: nesocoteau nevoiurile, drepturile, — am zice mai mult: a exclusivității sufletului în ordinea împreună-vieții omenilor.

Capitalismul care domina cert și miraculos până în ceasul când explodă, ce și-o pregătea singur în sineși, se produce, — se întemeia orgollos pe puterile inteligenței. Primatul intelectualului, era motorul sistemului capitalist biruitor.

Socialismul care amenința irezistibil și consolator până în ora când lumina i se deschise liberă fagăduielilor sale, — se bizuia îmbătat pe puterile rațiunii. Primatul raționalismului a fost motorul socialismului clasic ortodox.

Și unul și altul — capitalism și socialism — reușesc azi să-și înfrățescă dușmănia în același pustiu în care se simt deopotrivă de neputincioase! Care e explicația? E una singură: amândouă sistemele s'au întemeiat pe considerarea formală, materială și, deci, aparentă a lumii. Ele au putut fi justificări, intelectualiste și raționale, a unor stări trecătoare, dar nu erau în stare să dea omului pârghia de salvare în ceasul catastrofelor.

Suntem într'un ceas al istoriei, când spiritul uman se simte gollt dureros de toate îndreptările și iluziile de odinioară, dar și de toate minciunile care-l surăsese. El căută să găsească alina, ceea ce-i trebuie. Nimic din ceea ce i se spune și i se dăruie, nu mai are preț. Totul a fost construit din înrealitate și eroare. Lumina nu se mai poate hrăni din stocul de proviziuni adunate în imensele, catalogatele și rețele magazii ale filosofiei sociale de până azi...

Să găsim îndreptarea nu în lecurea imposibilă și, în orice caz, înșelătoare a structurilor pur materiale a lumii, nu în rețelele intelectualismului și în arhitecturalizările rațiunii, — ci în ce e mai esențial, mai puțin supus speculațiilor absurde, mai statornic și mai liber de economiile de minciună ale trecutului social: în sufletul nostru însuși.

Scopul omului, zice profetic Rathenau, nu e să-și împodobească sau să-și învântească bunurile materiale ale vieții, ci să descopere în el însuși pe Dumnezeu: cea ordine imutabilă, cea perfecție stabilă, cea bucurie divină, care a fost sădită în om din adâncurile Universului ce l-a creat o concluzie îndelung și armonie elaborată sau din bună-tatea unui Dumnezeu înțelept și localizat undeva, deasupra lumilor... Să găsim în noi acea făclie ascunsă sub straturile de amănire și de istorie cari s'au îngrămădit în veacurile multe ale eroarelor sociale. Și găsim acea făclie, vom putea lumina drumul adevărat al vieții.

Din acest punct de vedere, evanghelia lui Rathenau a avut un precursor poet al ordinii viitoare, — inspirat al singurului paradis posibil, — în Michel Guyau, acest sensibil descoperitor de taine, în care vibrările celor de dincolo au rîlnat atât de grabnic delicata, subtilă, rară lui făptură. Sfârșind Schița lui de Morală fără obligații și fără sancțiuni, Guyau zice: „Suntem ca pe Leviathan, careia un val l-a smuls căma și căreia vântul l-a sfărâmat catargul. S'a pierdut în ocean, așa cum e pierdut pământul nostru în spațiu. Ea merge așa în întâmplare, dusă de furtună, — o înmăsa epavă cu oameni; — ea ajunge totuși. Poate că pământul nostru, poate că umanitatea vor ajunge ele

înșele deasemenea la o țintă necunoscută pe cari și le vor fi creat singure. Ici-o mână nu ne conduce, nici-un ochiu nu vede pentru noi; căma e ruptă de multă vreme, sau, mai exact, ea n'a existat niciodată. Trebuie s'o facem: e o mare îndatorire, dar e îndatorirea noastră”.

E exact gândul lui Rathenau redat într-o înfrigurare mai estetică, fruct al celor descoperite prin pură sensibilitate Da, Guyou e un precursor poet al evangheliilor lui Rathenau. E primul strigăt care chemă omul, în goană năpraznică pe câmpurile intelectualismului arid, către el însuși, către suflet.

Căci, ceea ce caracterizează criza actuală, se poate defini din punct de vedere al științei morale, astfel: o destrămare a obligațiilor și o nevaliditate a sancțiunilor.

Iată-ne, trimisi, de însuși falimentul certitudinilor noastre morale de ieri la cea Morală fără obligații și fără sancțiuni, care, e, în ultima analiză, esența însăși a evangheliilor etice a lui Rathenau.

Descoperind ceea ce e mai profund al nostru în noi însine, ceea ce e mai omeneș — și deci mai divin — în sufletul nostru, găsim fără mijlocirea niciunui statut sau decalog moral, tot ceea ce ne trebuie pentru echilibrul existenței noastre.

Iată cum, intuiția, noul instrument de cercetare al realității științifice, e și unicul mijloc de căutare al realității morale. Intuiționismul bergsonian, relativismul Poincaré-Einstein, psicho-voluționismul lui Fouillé, merg toate ca armate diferite ale același cruciade spre adevăr, — al unei cruciade în care Guyou e avangarda înfrigurată și îndrăzneșă și în care Rathenau e arlergarda culegătoare de trofee și înțeleșuri.

Îndreptarea lumii, e o problemă morală. Ca problemă morală, ea e o chestie a libertății.

Să ne liberăm prin intuiție morală, — așa cum ne putem găsi adevărul decât prin intuiție intelectuală.

Cu această întoarcere a noastră asupra a noi însine, vom descoperi sursa după care însetăm fără s'o bănuim. Vom descoperi pe om, pe omul adevărat, care e și omul moral, — e omul iubirii. Da, o realitate a iubirii între oameni, iată ordinea nouă, iată salvarea, — iată religia așteptată. E însăși morală fără obligație și fără sancțiuni, visată, — morală și ordinea perfectă libertății. Ea nu poate fi de cât reflexul iubirii și iubirea nu se poate întrona decât prin intuiție morală.

Totul se reduce la cuvântul Evangheliilor: să ne iubim unul pe altul ca într'un gând să mărturisim.

MARGARETA FRASIN

Omul de zăpadă...

De la fereastra mea privesc în stradă și ochii tresărind alunec pe maidanul alb și cu movile de zăpadă...

Copii, îmbujorați de frig, în haine mici și calde: hăcure și un meșter iscusit! Ghiozdanele, pe lâng'un gară se rezăimă, uitate...

ei, cu mișcări încete, călăzite, vor să facă „omul de zăpadă”...

Intâia, un bulgăre urias rostogolit cu grea, pe urmă, unul mic, urcat de-a dura și potrivit deasupra...

Apoi, scobită cu „năjire gura și doi cărbuni, — doi ochi, închiși ca smola... Unul strigă alergând jur-împrejur voios: „O! ce frumos!”

„O să se mire toată școala!”

În mâna dreaptă i-au fixat toașul — și-un moș adus din spate, stătos, bădănd și luminos, — un moș ca un dunic încrânișit parcă vorbira cu dânsii liniștit...

Dupe ce-l priviră îndelung vesel și multumit, plecară obosiți...

Eu am rămas pe gânduri la fereaștră și parcă mă adun un glas dănos de copilă: „O! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

Inserarea își restiră brăte moi de întinerie și tristetea din înalt porni să cadă... Pe maidanul alb văd omul de zăpadă — numai omul de zăpadă!...

Fuge gândul înapoi cu an, — și-mi aduc aminte cum mă lucam cu alți copii, cuminte... Și prin fereaștrele atâtor ierni trecute revăd visări clădite și pierdute, revăd copilăria fermecată din care timpul s'a făcut o prădă copilăria fermecată când îmi făceam, nevinovați, — nevinovați!, — oameni de zăpadă...

...E noaptea, — e târziu, — și ochii mei se uită timid deslușind departe un moș adus din spate — un moș cuminte și stătos la fel cu cei pe care îi făceam și eu sălindănin și bucuros: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

E noaptea grea și neagră... De la fereaștra mea văd cerul mohorât ca smola și cineva, ascuns, — soptește din copilăria mea: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

...E noaptea grea și neagră... De la fereaștra mea văd cerul mohorât ca smola și cineva, ascuns, — soptește din copilăria mea: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

...E noaptea grea și neagră... De la fereaștra mea văd cerul mohorât ca smola și cineva, ascuns, — soptește din copilăria mea: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

...E noaptea grea și neagră... De la fereaștra mea văd cerul mohorât ca smola și cineva, ascuns, — soptește din copilăria mea: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

...E noaptea grea și neagră... De la fereaștra mea văd cerul mohorât ca smola și cineva, ascuns, — soptește din copilăria mea: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

...E noaptea grea și neagră... De la fereaștra mea văd cerul mohorât ca smola și cineva, ascuns, — soptește din copilăria mea: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

...E noaptea grea și neagră... De la fereaștra mea văd cerul mohorât ca smola și cineva, ascuns, — soptește din copilăria mea: „O! ce frumos!... o! ce frumos!” „O să se mire toată școala!”

LITERATURA STRĂINĂ

Giovanni Papini

Din „Povestea lui Christ”

— Staulul —

Isus s'a născut într'un staul. Un staul nu-l portuculă dragălaș și ușor pe care piciorii creștinii, rușinoși de culcșul murdar, și vrednic de plâns, unde-a odihnit Dumnezeu lor, îl înălțară fiului lui David; nu-i leslea de ghips pe care-o întruchipează, azi, fantazia vânzătorilor de statuetă, leslea curată, în bună rânduială, cu bou și asin în pios extaz, îngerii desfășurând pe acoperiș flamura lor și, cele două grupe simetric ingenunchiate, a regiilor în mantii și a păstorilor cu juglă, leslea poate fi visul novicilor, luxul preoților, jucăria copiilor, „vaticinato ostello” al lui Manzoni, dar, ea nu-i staulul unde se născu Isus.

Staulul e locuința vitelor, temnița vitelor care muncesc pentru om. Vechiul și săracul staul din tara lui Isus n'are nici capitele și nici pilăștri; nu cunoaște nimic din luxul grajdurilor noastre; nu-l coliba grațioasă a ajumilor de Crăciun. El nu-și are decât cei patru pereți, pardoseala murdară, un acoperiș din bărne și olane; e întunecos; respiră acolo mrosul cirezii; nimic nu-i curat, în afară de ighiabul unde stăpânuiește prețestește nutrețul.

Ierburile livezilor — fragede în diminețile senine, undăind la vânt, pline de soare, umede, — fură tăiate; flărele de iarbă, înalte și fine, căzura sub coasă, odată cu florii înflorite, albe, abastre, găbene, roșii. Totul se vesteje, se uscă, luă culoarea palidă a fânului și, boli duseră la adăpost pleaul mort al primăverii.

Și iată că, ierburii și florii, uscate dar veșnic parfumate, sunt acum în ighiab, pentru foamea vitelor sclave, care, încet, mișcă gheasele lor buze negre și prefac în umed îngrășământ câmpul înflorit.

Astfel e, într'adevăr staulul unde Isus veni pe lume. Locul cel mai murdărit fu primul făcaș al singurii Flinte pure ce s'a născut vreodată, dintr'o femeie. Fiul Omului, care va trebui să fie sfășiat de flărele ce-și zic oameni, avu drept-întâlni sau leagăn leslea unde vitele strivesc între dinți minunatele flori primăverătoare.

Și aceasta nu fu o întâmplare: pământul nu-l oare un grajd imens unde omul înghite orbeste și mistule apoi? Lucrurile cele mai frumoase, cele mai curate, cele mai divine, nu sunt oare prefăcute, printr'o alchimie drăcească, în bălăgar? Grămadă de gunoju pe care apoi omul se culcă. Și, aceasta-i un gral omeneș: „a te bucura de viață!”

Într'o astfel de lume, cocoabă subredă, ale cărei pozoabe nu pot ascunde murdăria, Isus anăru, într'o noaptea, născut dintr'o fecioară fără pată, înarmat doar cu „Inocență”...

(După traducerea franceză semnăă Paul Henri Michel). I. V. S.

Al. Macedonski

Pitarul

Era o iarnă geroasă... Tristă iarnă pentru săraci, iarnă în care am zărit pentru întâia dată pe bietul Pitar... Să-l fi văzut încovoiat în două cum l-am văzut eu trecând pe sub fereaștrele mele, cui nu l-ar fi fost milă, dragi cititori! — Bătrân, umbră a unui alt veac, cu șapca lui cu corozoc, cu antereul lui de lustrin negru ce flutura în crivățul de iarnă, și pe care el se tot căznea să și-l strângă la piept, era o adevărată năluca... Și m'a cuprins o milă nespăsa de bietul pitar... Unde se ducea el pe gerul de foc, repede-repede, cu pasul lute dar măruntel, precum era și dânsul?

Unde se ducea, știa numai Dumnezeu. Nici el nu știa unde plecase, unde o să ajungă, și când o să se întoarcă... Dar plecase... plecase, desnădăduit, lăsând ocașă pe o sârmană bătrână soră, a lui, pe jumătate înghețată de frig și de foame...

Când se întoarse, îl bătu în geam, și trimeseși o slugă de l' potli „năuntru”. — De atunci, am văzut adesea pe bietul Pitar. Întra în cafenea și sta pe lângă ușă, smerit, cu ochiul rugător, dar nu cerea nimănui nimic. De l' dai ceva, lua; nu-ți mulțumia niciodată; privea ce opea asupra-și, era însă plină de atâtea recunoștință, în cât te simțea mișcat fără voie.

Multe mi-a povestit mie pitarul din vremurile trecute, din vremile giubilelor, anterelor, rochiilor de sarasir, iacalelor de samur, căci era bătrân, și văzuse multe. Tinea minte până și domnia lui Vodă-Suțu, care era urit, negru, scurt și cam ghebos, dar care, cu toate acestea, nu era mai puțin primit la paradă, în vuetul meterhanelei și cu cântecul obișnuit de primire al Domnilor de pe vremea de atunci, cămbece ce era cam în felul ăsta:

„Năit ești,
„Oacheș ești,
„Sprăncenat ești,
„Frumos ești,
„Hura! Hural
„Să trăiești,
„Să îmbătrânești,
„Măria ta!”

Și Vodă-Suțu, ghebos, negru și urit, pășea îngânfăndu-se, cu o mână pe iataganul din brău și cu alta în sold, în sunetul acestui cântec, al cărui lison l' l'inea meterhaneaua și cîdohdarul cari loveau cu sgomot în niște tipșii de aramă. Pe atunci, bietul Pitar, nu era ce-a ajuns astăzi...

Ceașul

De când eu călă ferete, poștele, caii de poșta, suruși, claușii, olacurile, căruțele, trăsurile cu zonturi, diligențele, și o multime de alte mijloace de călătorit, tot atât de vechi, au pierit ca și cum n'ar fi fost, întocmai după cum au perit sfanșii, golanții, paralele, irmlicii, icusarii și rublelele.

S'a dus vremea când cumpărai trei covrigi la o para, și când ocaua de carne o luați pe o firică de trei-sprezece. S'a dus vremea când, dacă plecai le drum, înhămai la trăsura doi-sprezece cai de poșta, de dește câte trei suruși cu pletele în vânt, și călări pe deșelate.

Și în locul acelor bine-cuvântate vremuri, pline de fermecătoare poezie, a venit timpul, timpul nou, timpul de astăzi, jesut cu drumuri de fier și cu toate năpăștile ce

D. Anghel

Fata din dafin

Ce dulci erau serile de vară în ceardacul casei noastre. Sălpi albi îi sprjineau bătrâna strășină plină de cuburi, și perdelele de calcam albastru, o înflorea întotdeauna. Lespezile de piatră sură ale scărilor, printre crăpăturile cărora protolacul își prindea rădăcinile îndărătnice, rămăneau calde până târziu, și greeri odată cu lucașărul de seară, își începeau eterna lor cântare. Sifos prindea unul să cânte, ca încercând un acord, apoi sute de glasuri răspundeau de pretutindeni ca la o poruncă și monotonul refren se prelungea până la ziua.

Stelele, una câte una se aprindeau licăritoare, dela cele mari până la cele mici, și-apoi în târziu, ca și cum un alt Prichindel nevăzut ar fi aruncat în urma lui risipitele fărâșmături ca să-și însemne drumul pe unde a trecut, o spuză licuitoare de stele se arăta deacurmezișul cerului.

Umbrarele se întunecau și minunatele flori înviorate de rouă, îmbălsămanu mai tare, ca și suflutele noastre după un plâns tăcut. Fântâna cântă și pe apa havuzului împresurat de teli înalți, sădiji laolaltă și creșcuți ca niște frați de gemeni, nuferiți pali stăteau neclintii, ca și cum o făclie trecută pe fața unei oglinzi ar fi lăsat să-i cadă pe urmă picuri de ceară.

Și noi, frații amândoi, creșcuți în farmecul poveștilor și lăsați în voia lor, când tot dormeau, ne furăm din casă și strângându-ne unul lângă altul, ne așezam pe lespezi și așteptam încrezător, ca lumea fantastică a celor ce au flintă în povești să se trezească și întrupeze.

La fata din Dafin, visam noi, la frumoasa și bălaia copilă robită de un farmec, căci în grădina noastră era un dafin uriaș și plin de scorburi, în care apele ploilor strânse, luciau în nopțile de lună, ca niște ochi misterioși. Spre el ne așteptam ochii la orice sgomot, așteptând ca închisoarea de lemn să se deschidă și abastrii ei ochi luminoși, să lumineze întunericul. În haine albe de crin, o îmbrăca fantezia noastră, un mac roșu ca un potir de sânge, trebuia să poarte la piept și un galben trandafir în mână.

Dar dafinul rămănea neclintit, murmură când bătea vântul și arar se înflora ca un suspin, ca din adâncurile lui venit, căruia în zadar căutam să-i dăm o tălmăcire.

De fata din Dafin, ne era dor nouă, și câte nopți n'au crescut și au scăzut deasupra capetelor noastre...

Imensul mister ce învălea lumea plantelor, câte nu ne-au spus nouă! Toată poezia acela înmănată așa de darnic, toată simfonia vieții de semitonuri, unde nimic nu rănește ochiul, toată lumea de vis, care îndulcește decorurile, cât de mult nu ne-au desfătat!

Căci numai noaptea știe, pe unde trece cu dulcea ei estompă, să șteargă marginea realului și să ne unească cu nemărginirea... Numai ea desrobește făclăriea coriorilor și le face să joace și să tremure în aer, numai ea știe să așeze flăcările minșei, și să dea ochilor putere de a vedea mai departe, dincolo de zidul mărginirii.

Și dacă n'am mai căutat pe frumoasa fată bălaie cu ochii albaștri, dacă n'am mai bătut cu mâinile mele de copil, în lemnul răsunător al dafinului bătrân, dacă nu mai m'am înflorat de apele ploilor ce priveau adunate în scorburi ca niște ochi misterioși, dacă n'am mai tresărit de suspinul acela eșit ca din sfundul unui suflet din trunchiul străvechii, totuși ochii albaștri ai dulcii fantezme visate, i-am așteptat, căutându-i de atunci, pretundinea în lume...

Dacă dafinul bătrân nu și-a deschis inima ca să-mi arate comoara lui, comoara întregă de poezie a nopților pe care le-am pierdut privind la dânsul, mi-a pătruns fără de voe sufletul.

Nemărginita poezie risipită așa de darnic, dela lacrima stelei din infinit și până la stropul de lumină al licuriciului, mi-au luminat îndeajuns ochii. Freamătele împărsfite, care trec pe văfurile ierburilor plecate, ca și pe înaltele frunzare ale copacilor, mi-au fermecat cu prisos auzul. Mirzelele toate, pe care trupurile florilor le exaltă, m'au făcut să știu ce-i îmbătoreala și să-mi pot fermeca singur, ori-unde aș fi, întunericul.

Și ca definul acela bătrân ce-și păstra comoara lui, arborul acela sădit în decurul minunat al grădinei noastre, așa am închiș și eu în adâncul sufletului meu, o flintă minunată, cu ochii albaștri, căreia îi voi închina toată poezia pe care simțurile mele au cules-o dealungul anilor, la lumina stelelor, atunci când greeri cântau și când Prichindelul cereșe își aruncă în urma lui spuză fărâșimăturilor de stele, ca să-și însemne drumul pe unde a trecut...

S'au potopit pe țară, pentru ca s'o ducă la desmădulară și peire.

— Dar ce?... vor zice unii; nu e mai bine acum că nu mai suntem îmbrăcați în antere și cu capetele în islice? — Nu; nu e mai bine, voi răspunde eu, căci mai bine ar fi fost să fim tot în antere și cu islice în cap, decât în haine străine, pe drumuri de fier străine și cu sârăcia oarbă în pungă.

Răposatul tată-meu, (Dumnezeu să-l lerte), nu era tocmai de o părere cu mine, că de câte ori pleca la drum, se supăra groaznic pe poșta, pe suruși și mișci alese pe bieții ceauși. Mi-oiu aduce aminte cât oiui fi, de ocară ce trase ceaușului dela Vadu-lat.

Plecasem din București, cu trăsura noastră cu zonturi, mare cât un hambar și care se despărcea pe mijloc printr'o perdea; și pentrucă trăsura era înhămată cu doi-sprezece cai, sosirăm destul de repede la poșta dela Vadu-lat, dar, cu toate acestea, ziua fiind mică toamna, începuse tocmai să amurgească. Când se aduseră caii ca să-i schimbă, tată-meu, chiamă pe ceauș și-l întrebă de ce au scos surușii din grajduri numai opt cai? Și ceaușul, pe care mi-l aduc aminte ca acum, un om înalt și chipes, îl răspunse, că ai-l-aiși sunt la cîir.

De-or fi fost caii la cîir ori nu, Dumnezeu știe; dar ceaușul, văzând că nu i se trece cu una cu două, soase ca din pământ încă patru cai, și puse de l' prinse la trăsura pe lângă ai-l-aiși. Surușii se asvărâră apoi în șea, cu biecele în mână, și gata de plecare, pe când ceaușul, cu călcuța cu fundul roșu în mână, că mai mare al surușilor, căci ceaușii erau un fel de vătafi ai lor, le da fâlni de povești, ca bună-oară: să mănă bine, să bage de seamă la hopuri și la alte multe, dar acestea, mai mult pentru a face să-i cadă bașcișul obișnuit în călcuța, de cât din grija ce avea ca să sosim cu bine la poșta următoare.

Așa era peria nălucă a ceaușului de poșta, și pare că-l văd încă în picioare la porțița trăsurei, în țări de dimie albă, cusuți cu arnice, și cu peptor roșu, ale cărui flori de mătase și fir, străluciau în cele din urmă raze ale soarelui ce apusese de trei sferturi după dealurile ce abăstăreau în depărtare.